

**INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA KONFLIKTSIZ VA XAVFSIZ O'QUV
MUHITINI SHAKLLANTIRISH**

Kobilova Shaxnoza Xudayshukurovna

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Pedagogika fakulteti,
Maxsus pedagogika kafedrası v.b dotsenti*

Axmedova Shirinjon Zafar qizi

*Chirchiq davlat pedagogika universiteti, Pedagogika fakulteti,
Maxsus pedagogika: Logopediya 2-kurs 24/1 guruh talabasi*

ldr.akhmedova@gmail.com

**MAQOLA
MALUMOTI**

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 18.02.2026

Revised: 19.02.2026

Accepted: 20.02.2026

KALIT SO'ZLAR:

*inklyuziv ta'lim,
xavfsiz o'quv muhiti,
konfliktsizlik,
psixologik xavfsizlik,
pedagogik yondashuv,
ijtimoiy ko'nikmalar*

Mazkur maqolada inklyuziv ta'lim sharoitida konfliktsiz va xavfsiz o'quv muhitini shakllantirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarning psixologik, emosional va ijtimoiy xavfsizligini ta'minlash ta'lim samaradorligining muhim omillaridan biri sifatida asoslangan. Tadqiqotda konfliktsiz o'quv muhitini yaratishga qaratilgan pedagogik va psixologik mexanizmlar, jumladan ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, emosional intellektni shakllantirish, psixologik qo'llab-quvvatlash hamda ota-ona va jamoa bilan hamkorlik masalalari yoritilgan. Shuningdek, inklyuziv ta'limda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan konfliktlarning oldini olish va ularni oqilona hal etishga qaratilgan amaliy tavsiyalar berilgan.

Bugungi kunda ta'lim tizimida inklyuziv yondashuvlar nafaqat bolalarning bilish salohiyatini rivojlantirish, balki ularning ijtimoiy, emosional va psixologik xavfsizligini ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Inklyuziv ta'lim sharoitida har bir bola, shu jumladan imkoniyati cheklangan va alohida yordamga muhtoj bolalar ham umumiy ta'lim jarayonida faol ishtirok etadi. Bunday muhitda o'quv jarayoni samaradorligi ko'p jihatdan xavfsiz va konfliktsiz o'quv muhitini yaratish bilan bog'liq bo'lib, mazkur omillar ta'lim sifatini belgilaydigan asosiy shartlardan biri hisoblanadi.

Ushbu maqolada inklyuziv ta'limda konfliktsiz va xavfsiz o'quv muhitini shakllantirishning nazariy asoslari, pedagogik va psixologik mexanizmlari hamda ularni amaliyotga joriy etish yo'llari tahlil qilinadi. Inklyuziv ta'lim turli imkoniyat va ehtiyojlarga ega bo'lgan bolalarni bir o'quv muhitida ta'lim olishga jalb etish, ularning faolligi, shaxsiy

rivojlanishi va ijtimoiy integratsiyasini ta'minlashga qaratilgan yaxlit pedagogik jarayon sifatida talqin etiladi. Shu bois, inklyuziv ta'limda o'quv muhiti xavfsizligi nafaqat fizik xavfsizlik bilan cheklanib qolmay, balki psixologik, emosional va ijtimoiy xavfsizlikni ham o'z ichiga oladi.

Ilmiy tadqiqotlar natijalariga ko'ra, inklyuziv muhitda psixologik xavfsizlik bolalarning o'qishga bo'lgan qiziqishi, ijodiy faolligi va o'zaro hamkorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Konfliktsiz muhit bolalar o'rtasida ishonchli munosabatlarni shakllantirib, stress holatlarining kamayishiga xizmat qiladi hamda ularning ijtimoiy ko'nikmalarini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoit yaratadi. Shu bilan birga, pedagogik xavfsizlik o'qituvchi va o'quvchilar o'rtasida o'zaro hurmat, ishonch va ochiq muloqotga asoslangan munosabatlarni ta'minlashni nazarda tutadi. Psixologik xavfsizlik esa bolaning o'zini erkin, qadrlangan va qo'llab-quvvatlangan his etishi, qo'rquv, bosim va diskriminatsiyadan himoyalangan muhitda faol ishtirok etishi bilan tavsiflanadi.

Inklyuziv ta'limda konfliktsiz muhitni shakllantirishda bir qator pedagogik va psixologik nazariyalar ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi. Jumladan, maslahat va muloqot nazariyasi bolalar o'rtasida ijobiy aloqa, hamkorlik va muammolarni tinch yo'l bilan hal etishga qaratilgan munosabatlarni rivojlantirishni nazarda tutadi. Emosional intelligensiya konsepsiyasi bolalarda o'z his-tuyg'ulari va boshqalarning emosional holatlarini anglash qobiliyatini shakllantirish orqali konfliktlarning oldini olish imkonini beradi. Pozitiv pedagogika esa ijobiy munosabat, rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlash orqali bolalarning o'zini xavfsiz va qabul qilingan muhitda his qilishini ta'minlashga xizmat qiladi.

Konfliktsiz muhitni ta'minlashda pedagoglar har bir bolaga nisbatan hurmat va inklyuziv munosabatni shakllantirishi, diskriminatsiya va chetlatish holatlariga yo'l qo'ymasligi, bolalarning his-tuyg'ulariga empatiya bilan yondashishi hamda ularni o'zaro hamkorlikka rag'batlantirishi muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, sinfda barcha ishtirokchilar uchun aniq va tushunarli qoidalarni belgilash hamda ularga izchil rioya qilish konfliktlarning oldini olishda samarali vosita hisoblanadi.

Inklyuziv ta'limda xavfsiz va konfliktsiz muhitni shakllantirishda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish, psixologik qo'llab-quvvatlash va ota-ona hamda jamoa bilan hamkorlik kabi pedagogik va psixologik mexanizmlar muhim o'rin tutadi. Bolalarni hamkorlik, muloqot va muammolarni tinch yo'l bilan hal qilish ko'nikmalariga o'rgatish, guruhiiy mashg'ulotlar, roleviy o'yinlar va keys-stadilar orqali ijtimoiy interaksyani kuchaytirish konfliktsiz muhitni shakllantirishga xizmat qiladi. Psixologlar va pedagoglar tomonidan o'tkaziladigan individual va guruhiiy mashg'ulotlar bolalarning stress darajasini kamaytirishga, muammoli vaziyatlarda o'zini ishonchli his etishiga yordam beradi.

Shu bilan birga, ota-onalar bilan hamkorlik qilish, sinf qoidalari va ularning qo'llanilishi yuzasidan muntazam maslahatlar o'tkazish, jamoaviy loyiha va tadbirlar tashkil etish orqali bolalarning ijtimoiy integratsiyasi va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirish mumkin.

Amaliyotda sinfda konfliktsizlik qoidalarining aniq va har bir bola uchun tushunarli bo'lishi, pedagog va psixologlar hamkorligida emosional intellekt hamda ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiruvchi mashg'ulotlar tizimli ravishda joriy etilishi, bolalarning individual ehtiyojlari va fikrlarini hisobga olgan holda qo'llab-quvvatlash mexanizmlari yaratilishi zarur. Inklyuziv muhitda yuzaga kelishi mumkin bo'lgan har qanday nizo va murakkab vaziyatlar esa oqilona, pedagogik va psixologik yondashuvlar asosida hal etilishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. "Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiya". BMT, 2006.
3. Azizzodjayeva N.N. *Pedagogika va psixologiya asoslari*. – Toshkent: Fan, 2021.
4. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar motivini xavfsiz hayotga muvofiqlashtirishning pedagogik-psixologik omil-lari // Kasb-hunar ta'limi. Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma'rifiy jurnal. №1, 2023 -B.273
5. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'limdagi integratsion jarayon xavfsiz hayot muhitini barqarorlashtirish omili sifatida / Rol nauki v razvitiu sovremennogo obshchestva: materialy mejdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii (31 yanvarya 2023g., Omsk) Otv. red. Morozov S.A. – Izdatelstvo SPM «Akademiya Nauki», Omsk.-2023-S.-S.132
6. Kobilova Sh.X. Inklyuziv ta'lim muhitida o'quvchilarni xavfsiz hayotga undash motivini rivojlantirish / "Ta'lim tizimida yangi metodikalar va ulardan foydalanishning amaliy asoslari" mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy konferentsiya materiallari 2023 yil 25 aprel. –B.232-235